

Handläggare: Sandra Lindquist, intressepolitisk ombudsman
sandra.lindquist@funktionsrattstockholm.se

Dnr KS 2023/791

2023-12-15

Remissyttrande beträffande Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024–2028

Funktionsrätt Stockholms stad är en paraplyorganisation för funktionshindersorganisationer verksamma inom staden. Vi verkar för att stärka våra medlemsföreningars arbete för mänskliga rättigheter, full delaktighet och jämlikhet på alla områden i samhället. Funktionsrätt Stockholms stad representerar 32 föreningar med sammanlagt drygt 30 000 enskilda medlemmar inom ett brett spektrum av funktionsnedsättningar.

Inledning

Stockholms stads tredje program för delaktighet är ett gediget och genomarbetat dokument som under åren förfinats allt mer. I allt större utsträckning fångar programmets fokusområden de utvecklingsområden staden står inför i arbetet med en mer inkluderande och rättvis stad. Emellertid är Funktionsrätt Stockholms stad bekymrade inför det faktum att väldigt lite tyder på arbetet går framåt, trots ett unikt program med höga ambitioner. Vi frågar oss varför.

Efterlevnad

I SLK:s kartläggning sommaren 2023 visade det sig att en majoritet nämnder, bolag och styrelser i staden har väldigt få aktiviteter och indikatorer knutna till programmet. I en majoritet av nämnderna saknas indikatorer helt och i ett flertal finns inte ens en enda aktivitet. Många aktiviteterna är av låg kvalitet och inte verksamhetsutvecklande på det sätt man kan förvänta sig. Än mer bekymmersamt och möjligtvis en förklaring till bristerna, är att de flesta nämnder inte alls arbetar enlighet med den arbetsordning programmet föreskriver, nämligen "Ansvariga nämnder och bolagsstyrelser ska ta fram och följa upp aktiviteter och indikatorer i samråd med respektive råd för funktionshinderfrågor". Skrivningen återfinns på sida 32 och har funnits med sedan år 2010.

Styrkor och utvecklingsmöjligheter

Föreliggande program för delaktighet innehåller i stora drag det vi från rörelsen önskar, med några undantag, vilka följer nedan.

Programmet tar ett tydligt avstamp i funktionsrättskonventionen och berörda rättighetsartiklar. Kompletteringarna och de reviderade texterna angående begreppet funktionsnedsättning, skillnader i levnadsvillkor samt om ett funktionshinderperspektiv i arbetet stärker programmet. På samma sätt uppskattar vi viljan att

ytterligare stärka samverkan med funktionsrättsrörelsen, näringsliv och andra aktörer samt ett ökat fokus på övergångar t.ex. från både sysselsättning och utbildning. Vi uppskattar att programmets numera nio fokusområden har ett tydligt MR-perspektiv och det nya utbrutna områden, "Rätten till en fungerande bostad" är mycket välkommet.

Programmet är också tydligt med att ansvaret på genomförandet ligger på stadens nämnder, bolag och styrelser och att målen ska nås inom ramen för stadens ordinarie styrning, arbetssätt och budget.

Nytt är också antagna aktiviteter ska vara verksamhetsutvecklande och driver arbetet framåt. Vi hoppas att detta även omfattar utvecklingen av fungerande och inkluderande upphandlingar, trots att det inte uttryckligen anges, då detta ofta innebär onödiga hinder. Kort sagt är programmets intention att göra staden successivt lite bättre varje år, är ett efterlängtat förtydligande.

En av programmets största styrkor är emellertid att staden fortsätter på vägen med en samverkansbaserad styrning genom att aktivt ta stöd av funktionshinderrörelsen att medverka i utvecklingsarbetet. Men med ett sådant ambitiöst, tillika radikalt ställningstagande, följer också ett stort ansvar att rusta såväl rådets ledamöter som de tjänstemän som ansvarar för genomförandet, med kunskap, uppslag på arbetssätt och prioriteringar. Här kan vi notera att kommunstyrelsens roll i programmets genomförande tydliggörs genom att bistå med t.ex. tillämpningsanvisningar och utbildningsinsatser. Vi ser det också som naturligt att under rubriken Ansvar för genomförande samt tillämpningsanvisningar verka för att programmet ska bli en del av stadens integrerade ledning och styrning (ILS).

Vår uppfattning är att kommunstyrelsens roll kan förtydligas än mer och snarare bör agera Primus motor i utvecklingsarbetet, eftersom mål- och resultatstyrning i specialiserade organisationer inte sällan utgör hinder för komplexa frågor inom det tvärssektoriella området som funktionshinderpolitiken utgör. Kort sagt att KS tar på sig ledartröjan och pekar ut riktningen, prioriteringar, visioner och budgetposter, som ett ytterligare konkret stöd för stadens förvaltningar och funktionshinderråd.

Svagheter och utvecklingsområden

Den digitala utvecklingen går i rasande takt och ger goda möjligheter till rationaliseringar. Digitala och tekniska lösningar kan ofta gynna personer med funktionsnedsättning, men kan också försvåra tillgängligheten. Vi menar därför att digitaliseringen ska vara rätt utformad utifrån olika funktionsnedsättningar. Under 5.3 Digitala lösningar framgår bl.a. att "Digitala och tekniska lösningar ska gynna personer med funktionsnedsättning på jämlika villkor som andra", med hänvisning till universell design. Vi menar universell formgivning i nuläget inte är tillräcklig, utan föreslår en skarpare formulering: "Digitala och tekniska lösningar ska vara utformade så att de är tillgängliga för och kan användas av personer med funktionsnedsättning på samma villkor som andra."

Som påpekats är det mycket positivt att bostäder får ett eget fokusområde. Men detta område har också kopplingar till fokusområde 3 om den fysiska miljön. I avsnittet 3.1 om ny-, om- och tillbyggnad - planera och bygga rätt från början är det av avgörande vikt att kunskapen om upphandling stärks. Positivt är också målsättningen att tillgänglighetsmärka sökbara lägenheter på Bostadsförmedlingen, men igen skrivningarna kan skärpas. Avslutningsvis framgår under 4.3 vikten att möta en växande äldre befolkning, med fler bostäder med god tillgänglighet. Målet bör istället formuleras: Att alla bostäder som byggs ska ha en god tillgänglighet. I sammanhanget bör också understrykas vikten av att stadens stora underskott på LSS-boenden måste minska och att plan upprättas för detta.

Fokusområdena 8 och 9, rätten till kultur och fritid och att delta i demokratin, är viktiga MR-skrivningar – men förutsätter och aktualiserar behovet av fungerande färdtjänst och insatser som t.ex. ledsagning värd namnet.

Centralisering

Med hänvisning till kommunstyrelsens roll i utvecklingsarbetet är vår uppfattning det är av stor betydelse med en central styrning av flera skäl. Vi har tidigare påtalat vikten av kartläggningar och nollbasvärden för att kunna påvisa resultat, både framsteg och bakslag. Vi ser därför fram mot att staden lägger upp en plan för årligen återkommande kartläggningar av ett par områden, för att på sikt ha reella jämförelsetal inom alla områden. Detta är en angelägenhet för hela staden.

Andra stadsövergripande frågor är tex utvecklandet av tillgänglighetsmärkning som inte låter sig utvecklas i enskilda nämnder. Det som finns idag på *Hitta och jämför service* är inte tillräckligt. Att stadens egna verksamheter och utbud har en genomtänkt och informativ märkning är ett minimikrav, men förutsätter samtidigt en central styrning och avsatta resurser. När staden prioriterar områden i särskilda satsningar bör det också gälla utvecklingsarbetet inom ramen för program för delaktighet. Förtjänsten är utöver budgetposter också att stadens ledning visionärt pekar ut prioriteringar och skapar styrkraft i funktionshinderpolitiken. All information och kommunikation i enlighet med punkt 7.6 i programmet ska omgående göras tillgänglig för personer med funktionsnedsättning som likvärdigt ska ges förutsättningar att kunna kommunicera för att kunna utöva inflytande och vara fullt delaktiga.

Vi ser det som angeläget att programmet tydligt ser det som ett prioriterat mål att samverkansformerna med råden fortsätter att utvecklas och förändras samt att staden sätter upp mål som driver förändringen mot större delaktighet.

Förutsättningar för demokrati

Vi erfar att personer som sitter som förtroendevalda i stadens råd nekas förutsättningar att göra det när de nekas individstöd. Så till exempel när synskadade nekas ledsagning i samband med aktiviteter eller verksamhetsbesök med hänvisning till att behovet kan tillgodoses på annat vis genom rådets, det vill säga stadens, försorg alternativt att uppdraget att sitta i funktionshinderråd inte är en del av skälig

levnadsnivå och därmed inget som socialtjänsten ska svara för. Det framstår inte i linje med stadens ambitioner att personer med viktiga uppdrag och erfarenheter i staden ska hindras från att bidra med sådana. Det bör därför skrivas in i programmet att personer med funktionsnedsättning som uppbär förtroendeuppdrag i staden ska ges förutsättningar att utöva dem fullt ut.

Slutord

Exempel på själva essensen av en samverkansbaserad styrning är när staden bjuder in rörelsen till att formulera lösningar på brister och en eftersatt utveckling. Det skapar konstruktivitet och engagemang hos båda parter och förskjuter rörelsens inrotade perspektiv från "Det här funkar inte" till "Det här vill vi göra". Men för att nå dit kommer det krävas mer resurser av staden i att stärka båda parter för en mer konstruktiv samverkan

Med ovanstående synpunkter och inspel tillstyrker Funktionsrätt Stockholm stad Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024–2028.

För Funktionsrätt Stockholms stad,

Anna Quarnström
Ordförande

Rickard Friberg
Styrelseledamot